HOTĂRÂREA CURȚII (Marea Cameră)

11 septembrie 2007 *

În cauza C-287/05,

având ca obiect o cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare formulată în temeiul articolului 234 CE de Centrale Raad van Beroep (Țările de Jos), prin Decizia din 15 iulie 2005, primită de Curte la 18 iulie 2005, în procedura

D. P. W. Hendrix

împotriva

Raad van Bestuur van het Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen,

CURTEA (Marea Cameră),

compusă din domnul V. Skouris, președinte, domnii P. Jann, C. W. A. Timmermans, A. Rosas, K. Lenaerts, P. Kūris și E. Juhász, președinți de cameră, domnii G. Arestis, A. Borg Barthet, M. Ilešič, J. Malenovský, U. Lõhmus și J.-C. Bonichot (raportor), judecători,

* Limba de procedură: olandeza.

avocat general: doamna J. Kokott,
grefier: doamna M. Ferreira, administrator principal,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 14 noiembrie 2006,

luând în considerare observațiile prezentate:

— pentru domnul Hendrix, de doamna M. J. Klinkert, advocaat;

— pentru Raad van Bestuur van het Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen, de domnul F. W. M. Keunen, Senior jurist;

— pentru guvernul olandez, de doamna H. G. Sevenster și de domnul M. de Grave, în calitate de agenți;

— pentru guvernul Regatului Unit, de doamna C. White și de domnul Z. Bryanston-Cross, în calitate de agenți, asistați de domnul D. Anderson, QC;

— pentru Comisia Comunităților Europene, de domnii D. Martin și P. van Nuffel, în calitate de agenți,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 29 martie 2007,

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Cererea de pronunțare a unei hotărâri preliminare privește interpretarea articolului 4 alineatul (2a) din Regulamentul (CEE) nr. 1408/71 al Consiliului din 14 iunie 1971 privind aplicarea regimurilor de securitate socială în raport cu lucrătorii salariați, cu lucrătorii care desfășoară activități independente și cu membrii familiilor acestora care se deplasează în cadrul Comunității, în versiunea acestuia modificată și actualizată prin Regulamentul (CE) nr. 118/97 al Consiliului din 2 decembrie 1996 (JO 1997, L 28, p. 1, Ediție specială, 05/vol. 4, p. 35), astfel cum a fost modificat prin Regulamentul (CE) nr. 1223/98 al Consiliului din 4 iunie 1998 (JO L 168, p. 1, Ediție specială, 05/vol. 5, p. 60) (denumit în continuare „Regulamentul nr. 1408/71"), precum și domeniul de aplicare al articolelor 12 CE, 18 CE, 39 CE și al articolului 7 alineatul (1) din Regulamentul (CEE) nr. 1612/68 al Consiliului din 15 octombrie 1968 privind libera circulație a lucrătorilor în cadrul Comunității (JO L 257, p. 2, Ediție specială, 05/vol. 1, p. 11).

2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între domnul Hendrix, pe de o parte, și Raad van Bestuur van het Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen (Consiliul de administrație al Institutului de Gestiune a Asigurărilor pentru Salariați, denumit în continuare „UWV"), pe de altă parte. Reclamantul din acțiunea principală contestă refuzul consiliului sus-amintit de a-i recunoaște dreptul la prestația acordată în temeiul Legii privind asigurarea pentru incapacitate de muncă a tinerilor cu handicap (Wet arbeidsongeschiktheidsvoorziening jonggehandicapten) din 24 aprilie 1997 (Stb. 1997, nr. 177, denumită în continuare „Wajong") pentru motivul că nu are domiciliul în Țările de Jos.

Cadrul juridic

Reglementarea comunitară

3 Articolul 2 din Regulamentul nr. 1408/71 definește categoriile de persoane cărora le sunt aplicabile aceste dispoziții și prevede la alineatul (1):

„Prezentul regulament se aplică lucrătorilor salariați sau care desfășoară activități independente și studenților care s-au supus sau fac obiectul legislației unuia sau mai multor state membre și care sunt cetățeni ai unuia dintre statele membre [...] precum și membrilor de familie ai acestora și urmașilor lor."

4 Potrivit prevederilor articolului 4 din Regulamentul nr. 1408/71, intitulat „Probleme reglementate":

„(1) Prezentul regulament se aplică tuturor legislațiilor referitoare la următoarele domenii de securitate socială:

(a) prestații de boală și de maternitate;

(b) prestații de invaliditate, inclusiv cele destinate menținerii sau ameliorării capacității de a realiza un venit;

[...]

(2a) Prezentul regulament se aplică și prestațiilor speciale necontributive, care sunt acordate în baza unei legislații sau a unor regimuri diferite de cele prevăzute la alineatul (1) sau care sunt excluse în temeiul alineatului (4), dacă aceste prestații sunt destinate:

(a) fie să acopere, cu titlu suplimentar, complementar sau accesoriu, riscurile care corespund ramurilor de securitate socială prevăzute la alineatul (1) literele (a)-(h) sau

(b) să asigure numai o protecție specifică a persoanelor cu handicap.

[...]

(4) Prezentul regulament nu se aplică [...] asistenței sociale".

5 În privința prestațiilor speciale necontributive prevăzute la articolul 4 alineatul (2a) din Regulamentul nr. 1408/71, articolul 10a alineatul (1) din acest regulament prevede:

„Fără a aduce atingere dispozițiilor articolului 10 și titlului III, persoanele cărora li se aplică prezentul regulament beneficiază de prestațiile speciale necontributive în numerar prevăzute la articolul 4 alineatul (2a) numai pe teritoriul statului membru în care își au domiciliul, în conformitate cu legislația statului respectiv, cu condiția ca aceste prestații să fie enumerate în anexa IIa. Aceste prestații se acordă de către și pe cheltuiala instituției de la locul de reședință."

6 Anexa IIa litera J din Regulamentul nr. 1408/71 califică drept prestații speciale necontributive prestațiile acordate în Țările de Jos în temeiul Wajong.

7 Articolul 7 din Regulamentul nr. 1612/68, adoptat în vederea aplicării dispozițiilor Tratatului CE referitoare la libera circulație a lucrătorilor, prevede:

„(1) Lucrătorul resortisant al unui stat membru nu poate fi tratat diferit, pe teritoriul celorlalte state membre, față de lucrătorii naționali, pe criterii de cetățenie, în ceea ce privește condițiile de încadrare în muncă și de muncă și, în special, în ceea ce privește remunerarea, concedierea și, în cazul în care rămân fără un loc de muncă, reintegrarea profesională și reangajarea.

(2) Acesta beneficiază de aceleași avantaje sociale și fiscale ca și lucrătorii naționali.

[...]"

Reglementarea națională

8 Legea privind asigurarea pentru incapacitate de muncă (Wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering) din 18 februarie 1966 (Stb. 1966, nr. 84, denumită în continuare „WAO") asigură salariații contra riscului de pierdere a salariului din cauza unei incapacități de muncă. Această asigurare este finanțată prin cotizații datorate de angajatori, aplicate asupra salariului pe care aceștia îl achită angajaților lor. Pentru a beneficia de o prestație în temeiul WAO, persoana trebuie să fie asigurată la momentul producerii incapacității de muncă.

9 Până în 1998, Legea privind stabilirea unei asigurări generale pentru incapacitate de muncă (Algemene Arbeidsongeschiktheidswet) din 11 decembrie 1975 (Stb. 1975, nr. 674, denumită în continuare „AAW") prevedea o asigurare generală obligatorie care acoperea totalitatea populației contra consecințelor financiare ale unei incapacități de muncă de lungă durată.

10 AAW a fost înlocuită, pe de o parte, de Legea privind asigurarea pentru incapacitate de muncă a lucrătorilor independenți (Wet arbeidsongeschiktheids- verzekering zelfstandigen) din 24 aprilie 1997 (Stb. 1997, nr. 176), privitoare la lucrătorii independenți, și, pe de altă parte, de Wajong, care urmărește protejarea tinerilor cu handicap contra consecințelor financiare ale unei incapacități de muncă de lungă durată.

11 Wajong prevede achitarea unei prestații cu un nivel minim tinerilor deja afectați de o incapacitate totală sau parțială de muncă de lungă durată la momentul intrării lor pe piața muncii. Sunt considerați tineri cu handicap rezidenții deja afectați de o incapacitate de muncă la momentul împlinirii vârstei de 17 ani sau cei afectați ulterior de o incapacitate de muncă și care au studiat timp de cel puțin șase luni în cursul anului imediat anterior zilei în care a intervenit respectiva incapacitate. Prestația nu poate fi obținută înainte de împlinirea vârstei de 18 ani.

12 Valoarea prestației furnizate în temeiul Wajong depinde de nivelul incapacității de muncă – fiind fixat un plafon minim de 25 % – și se ridică la 70 % din salariul minim legal în caz de incapacitate totală de muncă. Dreptul la această prestație nu este subordonat plății vreunei prime sau cotizații și nici existenței sau inexistenței resurselor proprii. Cu toate acestea, prestația poate fi diminuată în cazul în care beneficiarul obține venituri din muncă sau în cazul în care această prestație se cumulează cu alte prestații pentru incapacitate de muncă.

13 Prestația prevăzută de Wajong este vărsată de Arbeidsongeschiktheidsfonds jonggehandicapten (Fondul pentru Tinerii cu Handicap Afectați de Incapacitate de Muncă) și este finanțată din fonduri publice (articolul 64 litera a din Wajong).

14 Spre deosebire de AAW, care nu prevede nicio restricție în această privință, prestația acordată în temeiul Wajong nu poate fi vărsată dacă beneficiarul nu are domiciliul în Țările de Jos. Articolul 17 alineatul 1 din Wajong prevede că „dreptul la prestația pentru incapacitate de lucru se stinge [...] în prima zi a lunii următoare celei în cursul căreia tânărul cu handicap și-a stabilit domiciliul în afara Țărilor de Jos".

15 Cu toate acestea, se poate deroga de la această regulă în cazul în care stingerea dreptului la prestație generează o situație de „nedreptate majoră" (articolul 17 alineatul 7 din Wajong).

16 Prin Decizia din 29 aprilie 2003, UWV a precizat că există o „nedreptate majoră" în cazul în care tânărul cu handicap are motive imperioase să își stabilească domiciliul în afara Țărilor de Jos și există temeiuri pentru a considera că întreruperea plății acestei prestații îl lezează în mod semnificativ. Sunt considerate motive imperioase în special faptul de a urma un tratament medical de o anumită durată, acceptarea unui loc de muncă ce oferă o anumită perspectivă de reintegrare sau necesitatea de a urma persoanele de care depinde tânărul cu handicap în cazul în care acestea sunt constrânse să părăsească Țările de Jos.

Acțiunea principală și întrebările preliminare

17 Domnul Hendrix, cetățean olandez, s-a născut la 26 septembrie 1975. Acesta suferă de un handicap mental minor. La 26 septembrie 1993, i-a fost acordată o prestație în

temeiul AAW, transformată, la 1 ianuarie 1998, într-o prestație în temeiul Wajong. Se consideră în continuare că domnul Hendrix suferă de o incapacitate de muncă între 80 % și 100 %, întrucât nu există suficiente oferte pe piața liberă a muncii care, din punct de vedere obiectiv, să corespundă competențelor și capacităților sale.

18 Începând cu 1 februarie 1994, domnul Hendrix a ocupat un loc de muncă adaptat capacităților sale, în cadrul serviciului de plăți al Formido Bouwmarkt, în Maastricht (Țările de Jos). Acesta era remunerat pentru activitatea respectivă, dar continua să primească prestația în temeiul Wajong, diminuată în considerarea salariului său. Acesta nu a exercitat nicio activitate profesională în afara Țărilor de Jos.

19 La 1 iunie 1999, domnul Hendrix s-a mutat în Belgia, continuând să lucreze în Țările de Jos. Prin Decizia din 28 iunie 1999, UWV a hotărât cu această ocazie să sisteze, începând cu 1 iulie 1999, prestația acordată domnului Hendrix în temeiul Wajong, făcând astfel aplicarea articolului 17 alineatul 1 prima teză și litera c din această lege, care prevede că prestația încetează începând cu prima zi a primei luni ce urmează lunii în cursul căreia tânărul cu handicap și-a stabilit domiciliul în afara Țărilor de Jos.

20 Prin Decizia din 17 septembrie 1999, UWV a declarat neîntemeiată reclamația introdusă de domnul Hendrix împotriva Deciziei din 28 iunie 1999.

21 Prin Hotărârea din 16 martie 2001, Rechtbank Amsterdam a declarat nefondată acțiunea introdusă de domnul Hendrix împotriva Deciziei din 17 septembrie 1999. Domnul Hendrix a formulat apel împotriva acestei hotărâri la Centrale Raad van Beroep.

22 Considerând că soluționarea litigiului necesită o interpretare a dreptului comunitar, Centrale Raad van Beroep a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

„1) Alocația plătită în temeiul Wajong, care este menționată în anexa IIa la Regulamentul nr. 1408/71, trebuie considerată a fi o prestație specială necontributivă în sensul articolului 4 alineatul (2a) din același regulament, astfel încât unei persoane precum apelantul din litigiul principal va trebui să i se aplice numai regula de coordonare stabilită la articolul 10a? Pentru răspunsul ce urmează a fi acordat acestei întrebări poate fi relevant faptul că persoana interesată primea inițial o alocație [acordată în temeiul] AAW pentru tinerii cu handicap, transformată de plin drept într-o alocație în temeiul Wajong începând cu 1 ianuarie 1998?

2) În cazul în care răspunsul la prima întrebare este unul afirmativ, va putea un lucrător să invoce articolul 39 CE, astfel cum este pus în aplicare prin articolul 7 din Regulamentul nr. 1612/68, împotriva unui stat membru al cărui resortisant este, în condițiile în care nu a lucrat decât în acest stat membru, dar are domiciliul pe teritoriul unui alt stat membru?

3) Dacă răspunsurile la prima și la a doua întrebare sunt afirmative, articolul 39 CE, astfel cum este pus în aplicare prin articolul 7 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1612/68, trebuie interpretat în sensul că este întotdeauna compatibilă cu acesta din urmă prevederea legală care subordonează acordarea sau menținerea unei prestații condiției ca persoana interesată să aibă domiciliul pe teritoriul statului membru în care este aplicabil regimul legal respectiv atunci când acest regim prevede o prestație necontributivă în sensul articolului 4 alineatul (2a) din Regulamentul nr. 1408/71 și când este menționat în anexa IIa la acest regulament?

4) Dacă răspunsurile la prima și la a doua întrebare sunt afirmative, iar răspunsul la a treia întrebare este unul negativ, dreptul comunitar [inclusiv articolul 7 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1612/68 și articolul 39 CE, precum și articolele 12 CE și 18 CE] trebuie interpretat în sensul că se poate identifica printre caracteristicile Wajong o justificare suficientă pentru a opune o condiție privitoare la domiciliu unui cetățean al Uniunii, angajat în temeiul unui contract de muncă în Țările de Jos și căruia îi este, de aceea, aplicabilă exclusiv legislația olandeză?"

Cu privire la întrebările preliminare

Cu privire la prima întrebare

23 Prin intermediul primei întrebări, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă prestația furnizată în temeiul Wajong constituie o prestație specială necontributivă căreia îi sunt aplicabile prevederile coroborate ale articolului 4 alineatul (2a) și ale articolului 10a din Regulamentul nr. 1408/71, din care ar rezulta că acordarea acesteia poate fi în mod valabil supusă unei condiții privitoare la domiciliu. Instanța de trimitere ridică totodată problema utilității luării în considerare a situației anterioare a reclamantului din acțiunea principală.

Observațiile prezentate Curții

24 Reclamantul din acțiunea principală susține, în primul rând, că numai prestațiile care nu intră sub incidența legislațiilor vizate la articolul 4 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1408/71 pot fi considerate prestații speciale necontributive.

25 În al doilea rând, acesta arată că o prestație acordată în temeiul unei nevoi ar constitui o prestație specială. Acesta afirmă astfel că prestația prevăzută de Wajong este destinată acoperirii unei scăderi a veniturilor ce decurge din producerea unuia dintre riscurile prevăzute la articolul 4 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1408/71.

26 Reclamantul din acțiunea principală adaugă că prestația în cauză substituia o altă prestație, furnizată în temeiul AAW, care putea fi exportată. Acesta deduce că se poate prevala de prevederile tranzitorii cuprinse la articolul 2 din Regulamentul Consiliului (CEE) nr. 1247/92 din 30 aprilie 1992, care modifică Regulamentul nr. 1408/71 (JO L 136, p. 1), și că poate pretinde astfel exportarea prestației.

27 Pârâta din acțiunea principală consideră că prestația prevăzută de Wajong constituie o prestație specială în măsura în care aceasta apare drept o compensație întemeiată nu pe o pierdere a veniturilor (în acest caz ar fi vorba despre o prestație de securitate socială), ci pe o prezumție de pierdere a veniturilor, tinerii cu handicap nefiind asimilați lucrătorilor.

28 Guvernul olandez consideră că prestația în cauză constituie o prestație de substituție destinată persoanelor care nu îndeplinesc condițiile de asigurare pentru obținerea unei prestații normale de invaliditate.

29 Comisia Comunităților Europene consideră că prestația prevăzută de Wajong este o prestație mixtă, aparținând atât domeniului securității sociale, cât și aceluia al asistenței sociale.

30 Astfel, prestația în cauză ar constitui o prestație specială, dat fiind că, deși acoperă același risc, privește persoanele care, neavând experiență profesională anterioară, nu au fost și nici nu ar fi putut fi vreodată asigurate în temeiul WAO sau al Legii privind asigurarea pentru incapacitate de muncă a lucrătorilor independenți din 24 aprilie 1997.

31 În sfârșit, pârâta din acțiunea principală, guvernul olandez și Comisia consideră lipsit de pertinență faptul că domnul Hendrix a primit o prestație similară fundamentată pe un alt text înainte de acordarea prestației în temeiul Wajong.

32 Guvernul Regatului Unit susține că, pentru ca prestația prevăzută de Wajong să poată fi calificată drept prestație specială necontributivă, aceasta trebuie să îndeplinească condițiile de fond definitorii atât pentru o prestație specială, cât și pentru o prestație necontributivă, trebuind să fie inclusă în lista prevăzută în anexa IIa la Regulamentul nr. 1408/71.

33 În ceea ce privește caracterul necontributiv al prestației, guvernul Regatului Unit consideră că, fiind finanțată din fonduri publice, prestația prevăzută de Wajong deține acest caracter.

34 Referitor la cea de a doua parte a întrebării, guvernul Regatului Unit apreciază că este lipsit de importanță faptul că reclamantul din acțiunea principală a primit inițial o prestație diferită și totodată similară, în măsura în care această situație nu modifică fondul întrebării formulate de instanța de trimitere.

Răspunsul Curții

— Cu privire la prima parte a întrebării

35 În Hotărârea din 6 iulie 2006, Kersbergen-Lap și Dams-Schipper (C-154/05, Rec., p. I-6249), Curtea a declarat că o prestație acordată în temeiul Wajong trebuie să fie considerată o prestație specială necontributivă în sensul articolului 4 alineatul (2a) din Regulamentul nr. 1408/71.

— Cu privire la cea de a doua parte a întrebării

36 În Hotărârea Kersbergen-Lap și Dams-Schipper, citată anterior (punctul 43), Curtea s-a pronunțat în sensul că o persoană în situația reclamantului din acțiunea principală nu poate să se prevaleze de niciun drept la conservarea avantajelor obținute în temeiul AAW anterior adoptării Wajong. Consecințele juridice (caracterul exportabil sau neexportabil al prestației furnizate în temeiul Wajong) generate de stabilirea domiciliului în afara Țărilor de Jos trebuie examinate, pe cale de consecință, în lumina regulilor aplicabile la momentul acestei stabiliri, adică în lumina noilor dispoziții.

37 Totodată, în ceea ce privește argumentul reclamantului din acțiunea principală întemeiat pe articolul 2 din Regulamentul nr. 1247/92, dacă persoanele care, anterior datei de 1 iunie 1992, momentul intrării în vigoare a respectivului regulament, beneficiau de prestația în temeiul AAW sau îndeplineau condițiile pentru a beneficia de aceasta pot continua, potrivit menționatului articol 2, să se prevaleze de principiul înlăturării clauzelor privind domiciliul prevăzut la articolul 10 din Regulamentul nr. 1408/71, situația persoanelor care, asemenea reclamantului din acțiunea principală, nu au îndeplinit aceste condiții decât după data sus-menționată este reglementată, în schimb, prin articolul 10a din acest ultim regulament (a se vedea în acest sens Hotărârea din 11 iunie 1998, Partridge, C-297/96, Rec., p. I-3467, punctul 39).

38 În considerarea celor ce precedă, este necesar să se răspundă instanței de trimitere că o prestație de tipul celei acordate în temeiul Wajong trebuie să fie considerată a fi o prestație specială necontributivă în sensul articolului 4 alineatul (2a) din Regulamentul nr. 1408/71, astfel încât persoanelor care se află în situația reclamantului din acțiunea principală trebuie să le fie aplicată numai regula de coordonare cuprinsă la articolul 10a din acest regulament, și că plata acestei prestații poate în mod valabil să fie rezervată persoanelor care au domiciliul pe teritoriul statului membru care acordă respectiva prestație. În privința aplicării dispozițiilor amintite, este lipsită de relevanță împrejurarea că persoana interesată primea anterior o prestație pentru tinerii cu handicap care era exportabilă.

Cu privire la a doua și la a treia întrebare

39 Prin intermediul celei de a doua și al celei de a treia întrebări, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă reclamantul din acțiunea principală se poate prevala de articolul 39 CE, astfel cum este pus în aplicare prin articolul 7 din Regulamentul nr. 1612/68, și, în acest caz, dacă textele respective interzic, în situația sa, sistarea plății prestației acordate în temeiul Wajong pentru motivul că reclamantul din acțiunea principală a părăsit Țările de Jos.

Observațiile prezentate Curții

40 Reclamantul din acțiunea principală apreciază că el însuși trebuie considerat a fi un lucrător care își exercită dreptul de liberă circulație în sensul dreptului comunitar. Acesta se întemeiază în special pe cauza Terhoeve (Hotărârea din 26 ianuarie 1999, C-18/95, Rec., p. I-345), în care Curtea a declarat că orice resortisant comunitar care se folosește de dreptul de liberă circulație al lucrătorilor și care exercită o activitate profesională într-un alt stat membru se încadrează în domeniul de aplicare al Regulamentului nr. 1612/68, indiferent de locul său de domiciliu și de cetățenia sa. El subliniază totodată că, în cauza Meints (Hotărârea din 27 noiembrie 1997,

C-57/96, Rec., p. I-6689), Curtea a statuat că Regulamentul nr. 1612/68 nu permite subordonarea acordării unui avantaj social îndeplinirii condiției ca beneficiarul să aibă domiciliul pe teritoriul statului membru care trebuie să îi acorde prestația.

41 Pârâta din acțiunea principală recunoaște că o persoană se poate prevala de asemenea de prevederile articolului 39 CE împotriva unui stat membru al cărui resortisant este, cu condiția să își fi exercitat drepturile de liberă circulație (a se vedea în special Hotărârea Terhoeve, citată anterior, punctele 27 și 28). Aceasta menționează totuși faptul că exercitarea acestor drepturi trebuie să corespundă mutării într-un alt stat membru în scopul exercitării sau al continuării exercitării unei activități economice sau, cel puțin, să dețină un raport cu o activitate profesională, viitoare sau nu.

42 Or, domnul Hendrix nu s-ar afla într-o astfel de situație. Desigur, acesta a părăsit statul său de origine, dar numai în scopul de a locui într-un alt stat membru, iar nu pentru a exercita acolo o activitate profesională. Nelucrând niciodată în afara Țărilor de Jos, acesta nu și-a exercitat niciodată drepturile de liberă circulație. Potrivit pârâtei din acțiunea principală, în cadrul articolului 39 CE, trebuie aplicat raționamentul urmat de Curte în materia libertății de stabilire în Hotărârea din 26 ianuarie 1993, Werner (C-112/91, Rec., p. I-429). Curtea a declarat în această hotărâre că simplul fapt de a locui într-un stat membru, fără ca o persoană să se stabilească efectiv acolo, nu constituie un element de extraneitate suficient pentru a putea invoca articolul 43 CE.

43 Guvernul olandez și Comisia susțin, în esență, aceleași argumente ca și pârâta din acțiunea principală.

44 Guvernul Regatului Unit indică totodată că soluția din Hotărârea Terhoeve, citată anterior, nu este aplicabilă în acțiunea principală. Acesta apreciază că domnul Hendrix nu poate fi considerat a fi un lucrător care și-a exercitat dreptul de liberă circulație și invocă, mai ales, în afară de soluția adoptată în cauza în care s-a pronunțat Hotărârea Werner, citată anterior, punctele 93-97 din Concluziile

prezentate de avocatul general Jacobs în cauza Hoever și Zachow (Hotărârea din 10 octombrie 1996, C-245/94 și C-312/94, Rec., p. I-4895). Potrivit acestuia din urmă, Regulamentul nr. 1612/68 se aplică exclusiv lucrătorilor care sunt resortisanți ai unui stat membru și lucrează într-un alt stat membru. Ca urmare, având în vedere situația domnului Hendrix, nu ar fi existat motive pentru a-l considera pe acesta din urmă a fi un lucrător care și-a exercitat dreptul de liberă circulație și care să poată beneficia astfel de prevederile Regulamentului nr. 1612/68.

Răspunsul Curții

45 În acțiunea principală, domnul Hendrix era angajat de la 1 februarie 1994 într-un magazin de bricolaj, în Țările de Jos. La 1 iunie 1999, domnul Hendrix s-a mutat în Belgia, dar și-a păstrat, în același timp, locul de muncă în Țările de Jos, inițial în același magazin, unde primea o remunerație inferioară salariului minim legal. Această remunerație era completată prin prestația acordată în temeiul Wajong. Având în vedere că UWV, prin Decizia din 28 iunie 1999, a suspendat acordarea prestațiilor amintite începând cu 1 iulie 1999 și că angajatorul a respins o cerere de mărire a remunerației, acest raport de muncă a încetat. Cu toate acestea, începând cu 5 iulie 1999, domnul Hendrix a fost angajat într-un alt magazin de bricolaj, unde a primit salariul minim legal. În 2001, domnul Hendrix și-a restabilit domiciliul în Țările de Jos.

46 Situația aflată la originea litigiului principal este, astfel, cea a unei persoane care, păstrând o activitate salarială în statul său de origine, și-a transferat domiciliul într-un alt stat membru, ulterior găsindu-și un alt loc de muncă în statul său de origine. Faptul că, după stabilirea sa în Belgia, domnul Hendrix a continuat să lucreze în Țările de Jos și ulterior și-a schimbat angajatorul în același stat i-a oferit calitatea de lucrător migrant și a determinat încadrarea sa, pe durata întregii perioade menționate în acțiunea principală, respectiv din luna iunie 1999 până în anul 2001, în domeniul de aplicare al dreptului comunitar și, în mod special, în domeniul de aplicare al acelor dispoziții care privesc libertatea de circulație a lucrătorilor (Hotărârea din 21 februarie 2006, Ritter-Coulais, C-152/03, Rec., p. I-1711, punctele 31 și 32, și Hotărârea din 18 iulie 2007, Hartmann, C-212/05, Rep., p. I-6303, punctul 17).

47 În temeiul articolului 7 din Regulamentul nr. 1612/68, un lucrător migrant beneficiază de aceleași avantaje sociale ca și lucrătorii naționali. Potrivit unei jurisprudențe constante, noțiunea „lucrător" vizată prin această prevedere include lucrătorii frontalieri care pot să se prevaleze de această dispoziție în același temei ca orice alt lucrător vizat (a se vedea în acest sens Hotărârea Meints, citată anterior, punctul 50, Hotărârea din 8 iunie 1999, Meeusen, C-337/97, Rec., p. I-3289, punctul 21, și Hotărârea Hartmann, citată anterior, punctul 24).

48 Cât privește noțiunea „avantaj social" la care se referă articolul 7 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1612/68, aceasta acoperă toate avantajele care, asociate sau nu unui contract de muncă, sunt general recunoscute lucrătorilor naționali, în principal în virtutea calității lor de lucrători sau a simplului fapt că au reședința obișnuită pe teritoriul național, iar extinderea acestei noțiuni la lucrătorii migranți apare, prin urmare, ca fiind de natură a facilita mobilitatea acestora în interiorul Comunității (Hotărârea din 27 martie 1985, Hoeckx, 249/83, Rec., p. 973, punctul 20, și Hotărârea din 12 mai 1998, Martínez Sala, C-85/96, Rec., p. I-2691, punctul 25).

49 Prestația acordată în temeiul Wajong este un avantaj recunoscut lucrătorilor care, din cauza unei maladii sau a unei infirmități, nu sunt în măsură să câștige prin munca lor ceea ce câștigă în mod obișnuit prin munca sa o persoană care se bucură de o sănătate bună, cu același nivel de pregătire și experiență. Astfel cum apreciază instanța de trimitere, prestația în cauză reprezintă, prin urmare, un avantaj social în sensul articolului 7 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1612/68.

50 Or, Curtea a hotărât că un stat membru nu poate subordona acordarea unui avantaj social, în sensul menționatului articol 7, îndeplinirii condiției ca beneficiarii avantajului să aibă domiciliul pe teritoriul național al acelui stat membru (Hotărârile Meints, punctul 51, și Meeusen, punctul 21, citate anterior).

51 Este adevărat că prestația acordată în temeiul Wajong face parte dintre prestațiile speciale necontributive vizate de dispozițiile coroborate ale articolului 4 alineatul (2a) și ale articolului 10a din Regulamentul nr. 1408/71, beneficiul acestora putând fi în mod legal rezervat persoanelor care au domiciliul pe teritoriul statului membru a cărui legislație prevede o astfel de prestație, și că articolul 42 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1612/68 precizează că acesta „nu aduce atingere prevederilor adoptate în conformitate cu articolul 51 din tratat" (devenit, după modificare, articolul 42 CE), astfel cum este cazul unui regulament de coordonare de tipul Regulamentului nr. 1408/71.

52 Cu toate acestea, potrivit unei jurisprudențe constante a Curții, prevederile Regulamentului nr. 1408/71 adoptate în aplicarea articolului 42 CE trebuie interpretate în lumina obiectivului acestui articol – și anume de a contribui la stabilirea unei libertăți de circulație a lucrătorilor migranți cât mai complete posibil (Hotărârea din 8 martie 2001, Jauch, C-215/99, Rec., p. I-1901, punctul 20).

53 În această privință, articolul 7 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1612/68 reprezintă, în domeniul specific al acordării avantajelor sociale, expresia particulară a principiului egalității de tratament consacrate prin articolul 39 alineatul (2) CE și trebuie interpretat în același mod ca și acesta din urmă (a se vedea Hotărârea din 23 februarie 2006, Comisia/Spania, C-205/04, nepublicată în Recueil, Rec., 2006, p. I-31*, punctul 15).

54 Rezultă că, astfel, condiția privitoare la domiciliu pentru beneficiul prestației acordate în temeiul Wajong nu poate fi opusă unei persoane aflate în situația domnului Hendrix decât dacă este în mod obiectiv justificată și proporțională cu obiectivul urmărit.

55 Or, astfel cum a indicat Curtea la punctul 33 din Hotărârea Kersbergen-Lap și Dams-Schipper, citată anterior, prestația acordată în temeiul Wajong este strâns legată de contextul socioeconomic din statul membru respectiv, întrucât această

prestație depinde de salariul minim și de nivelul de trai din Țările de Jos. Mai mult, această prestație face parte dintre prestațiile speciale necontributive vizate prin dispozițiile coroborate ale articolului 4 alineatul (2a) și ale articolului 10a din Regulamentul nr. 1408/71, persoanele cărora acest regulament le este aplicabil beneficiind de aceasta exclusiv pe teritoriul statului membru în care au domiciliul și în temeiul legislației acelui stat. Prin urmare, condiția privind domiciliul, astfel cum este prevăzută de legislația națională, este în mod obiectiv justificată.

56 Totodată, este necesar ca, prin aplicarea condiției menționate mai sus, să nu se aducă atingere drepturilor de care dispune o persoană aflată în situația domnului Hendrix în privința liberei circulații a lucrătorilor, atingere care să depășească limitele impuse de realizarea obiectivului legitim urmărit de legea națională.

57 Din acest punct de vedere, trebuie evidențiat faptul că, astfel cum a fost indicat la punctul 15 din prezenta hotărâre, legislația națională prevede în mod explicit că se poate deroga de la condiția domiciliului în măsura în care aceasta determină o „nedreptate majoră". Potrivit unei jurisprudențe consacrate, revine instanțelor naționale competența de a interpreta dreptul național, în măsura în care acest fapt este posibil, într-un sens compatibil cu exigențele dreptului comunitar (Hotărârea din 13 noiembrie 1990, Marleasing, C-106/89, Rec., p. I-4135, punctul 8, și Hotărârea din 5 octombrie 2004, Pfeiffer și alții, C-397/01-C-403/02, Rec., p. I-8835, punctul 113). Instanța de trimitere trebuie, astfel, să se asigure că, în circumstanțe precum cele din cauza respectivă, cerința unei condiții privind stabilirea domiciliului pe teritoriul național nu conduce la o astfel de nedreptate, luând în considerare faptul că domnul Hendrix și-a exercitat dreptul de liberă circulație a lucrătorilor și că și-a păstrat legăturile economice și sociale cu Țările de Jos.

58 În considerarea celor ce precedă, este necesar să se răspundă instanței de trimitere că articolul 39 CE și articolul 7 din Regulamentul nr. 1612/68 trebuie interpretate în sensul că nu se opun unei legislații naționale prin care se pun în aplicare articolul 4 alineatul (2a) și articolul 10a din Regulamentul nr. 1408/71 și care prevede că o prestație specială necontributivă inclusă în anexa IIa la acest din urmă regulament nu poate fi acordată decât persoanelor care au domiciliul pe teritoriul național. Cu

toate acestea, aplicarea acestei legislații nu trebuie să aducă o atingere drepturilor unei persoane aflate într-o situație similară celei a reclamantului din acțiunea principală care să depășească limitele necesare realizării obiectivului legitim urmărit de legea națională. Revine instanței naționale, care trebuie să ofere legislației naționale, în măsura în care acest fapt este posibil, o interpretare compatibilă cu dreptul comunitar, competența de a lua în considerare în special faptul că lucrătorul în cauză a păstrat totalitatea legăturilor sale economice și sociale cu statul membru de origine.

Cu privire la a patra întrebare

59 Prin această întrebare, instanța de trimitere solicită să se stabilească dacă normele referitoare în special la cetățenia europeană sunt de natură a determina repunerea în discuție a regulii potrivit căreia o prestație specială necontributivă similară prestației prevăzute de Wajong nu se exportă.

60 Astfel cum a fost evidențiat în cadrul răspunsului oferit întrebărilor precedente, un resortisant al unui stat membru aflat în situația domnului Hendrix intră sub incidența domeniului de aplicare al prevederilor tratatului referitoare la libera circulație a lucrătorilor.

61 Or, în mod constant, în jurisprudență s-a arătat că articolul 18 CE, care prevede, în general, dreptul oricărui cetățean al Uniunii la libera circulație și la ședere pe teritoriul statelor membre, își găsește o expresie specifică în articolul 39 CE în ceea ce privește libera circulație a lucrătorilor (a se vedea Hotărârea din 26 noiembrie 2002, Oteiza Olazabal, C-100/01, Rec., p. I-10981, punctul 26, și Hotărârea din 26 aprilie 2007, Alevizos, C-392/05, Rep., p. I-3505, punctul 66).

62 Prin urmare, în măsura în care cauza principală face parte din domeniul de aplicare al acestei ultime prevederi, nu este necesar a se pronunța asupra interpretării articolului 18 CE (a se vedea Hotărârile Oteiza Olazabal, punctul 26, și Alevizos, punctul 80, citate anterior) și, prin urmare, nu se impune a se răspunde la cea de a patra întrebare.

Cu privire la cheltuielile de judecată

63 Întrucât, în privința părților din acțiunea principală, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Marea Cameră) declară:

1) **O prestație de tipul celei acordate în temeiul Legii privind asigurarea pentru incapacitate de muncă a tinerilor cu handicap (Wet arbeidsongeschiktheidsvoorziening jonggehandicapten) din 24 aprilie 1997 trebuie să fie considerată a fi o prestație specială necontributivă în sensul articolului 4 alineatul (2a) din Regulamentul (CEE) nr. 1408/71 al Consiliului din 14 iunie 1971 privind aplicarea regimurilor de securitate socială în raport cu lucrătorii salariați, cu lucrătorii care desfășoară activități independente și cu membrii familiilor acestora care se deplasează în cadrul Comunității, în versiunea acestuia modificată și actualizată prin Regulamentul (CE) nr. 118/97 al Consiliului din 2 decembrie 1996, astfel cum a fost modificat prin Regulamentul (CE) nr. 1223/98 al Consiliului din 4 iunie 1998, astfel încât persoanelor care se află în situația reclamantului din acțiunea principală trebuie să le fie aplicată numai regula de coordonare cuprinsă la articolul 10a din acest regulament, și că plata acestei prestații poate în mod valabil să fie rezervată persoanelor care au domiciliul pe teritoriul statului**

membru care acordă respectiva prestație. În privința aplicării dispozițiilor amintite, este lipsită de relevanță împrejurarea că persoana interesată primea anterior o prestație pentru tinerii cu handicap care era exportabilă.

2) **Articolul 39 CE și articolul 7 din Regulamentul (CEE) nr. 1612/68 al Consiliului din 15 octombrie 1968 privind libera circulație a lucrătorilor în cadrul Comunității trebuie interpretate în sensul că nu se opun unei legislații naționale prin care se pun în aplicare articolul 4 alineatul (2a) și articolul 10a din Regulamentul nr. 1408/71, în versiunea sa modificată și actualizată prin Regulamentul nr. 118/97, astfel cum a fost modificat prin Regulamentul nr. 1223/98, și care prevede că o prestație specială necontributivă inclusă în anexa IIa la acest din urmă regulament nu poate fi acordată decât persoanelor care au domiciliul pe teritoriul național. Cu toate acestea, aplicarea acestei legislații nu trebuie să aducă o atingere drepturilor unei persoane aflate într-o situație similară celei a reclamantului din acțiunea principală care să depășească limitele necesare realizării obiectivului legitim urmărit de legea națională. Revine instanței naționale, care trebuie să ofere legislației naționale, în măsura în care acest fapt este posibil, o interpretare compatibilă cu dreptul comunitar, competența de a lua în considerare în special faptul că lucrătorul în cauză a păstrat totalitatea legăturilor sale economice și sociale cu statul membru de origine.**

Semnături